

ACOM

De Bond van Defensiepersoneel

Aan: Vaste Commissie Defensie

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018, 2500 EA Den Haag
(uitsluitend per mail aangeboden via cie.def@tweedekamer.nl)

BEHANDELD DOOR
Dagelijks bestuur
ONDERWERP
Position Paper WODG
ONS NUMMER
372823
UW BRIEF/E-MAIL DD
17 juli 2026
BIJLAGE(N)
geen
DATUM
31 augustus 2026

Inleiding

In de uitnodiging die ik ontving om deel te nemen aan dit rondetafelgesprek stond vermeld dat centraal staat of deze voorliggende Wet de gereedstelling van de krijgsmacht effectief versnelt en vereenvoudigt en daarbij ook voldoende waarborgen biedt voor rechtsbescherming, personeel, leefomgeving, privacy en democratische controle.

De vraag of deze Wet de gereedstelling van de krijgsmacht effectief versnelt en vereenvoudigt zal niemand kunnen beantwoorden, men zou hooguit goed kunnen gokken en bezien of die gok klopt als men achteraf toetst of dit doel daadwerkelijk behaald is. Het tweede deel over de waarborgen is ook niet eenvoudig te beantwoorden maar het is uiteraard van groot belang om voldoende zekerheden en bepalingen vast te leggen om die waarborgen zoveel mogelijk waarde te laten hebben.

Allereerst wil ik u graag meegeven dat deze Wet, naar mijn bescheiden mening, niet nodig is en met stoom en kokend water wordt doorgedrukt. Als Defensie zoals de voormalige IGK, Viceadmiraal Boots, op 15 april tegen uw commissie zei, voor een kwantitatieve vulling wil gaan in plaats van een kwalitatieve vulling zal deze Wet vast enig verschil maken. Of daardoor dan de gereedstelling van de krijgsmacht wordt vergroot is een andere vraag.

Over de voor- en nadelen van de Wet kan men dagen discussiëren en ik ben ervan overtuigd dat dit ook zal gebeuren. Tot op heden is dat met de centrales van overheidspersoneel in de sector Defensie formeel nog niet gebeurd terwijl daar zeker, op basis van het besluit georganiseerd overleg Defensie een overlegplicht voor geldt. Blijkbaar is Defensie van mening dat men dat, zoals men na invoering van deze Wet wil doen, ook wel achteraf kan. Gemakshalve heeft men op 6 juli jl. wel de, inmiddels al gesloten, internetconsultaties voor de algemene maatregelen van bestuur inzake deze Wet gestart. In het beleidskompas behorende bij deze internetconsultatie is door Defensie aangegeven dat de centrales van overheidspersoneel en de daarbij aangesloten defensiebonden betrokken zijn bij dit traject. Zo zouden wij volgens Defensie geïnformeerd zijn over de voorgenomen wijzigingen en vanuit onze rol aandacht gevraagd hebben voor de rechtspositie, gezondheidsbescherming en

POSTADRES: POSTBUS 240
3700 AE ZEIST
BEZOEKADRES: JOHANNES POSTLAAN 2A
TEL.: 030 2020320 | FAX: 030 2020080
E-MAIL: INFO@ACOM.NL
WEBSITE: WWW.ACOM.NL
WWW.ACOM-CARIB.NL

uitvoerbaarheid voor defensiepersoneel. Dat past in de werkwijze van Defensie op het moment: men informeert de bonden te laat en te beperkt over wat men wil gaan doen en dat uiteraard niet in formele zin. Op basis van het besluit georganiseerd overleg Defensie, maar ook op basis van het recht op collectief onderhandelen zouden de bonden simpelweg formeel betrokken moeten zijn dan wel worden. Als dat nu al niet of onvoldoende gebeurt, wat zal daar dan van komen als deze Wet die rechten nog verder beperkt?

Ik vraag mij oprecht af of dit nu is wat een of meer leden van u in uw commissiedebat op 15 april werd bedoeld met de vragen inzake de verzuurde relatie tussen de sociale partners in de sector Defensie en of er van de zijde van Defensie bereidheid was om in te zetten op een reset van de verhoudingen (en de relatie) met de vakbonden, zodat in goede samenwerking verschillende knopen zouden kunnen worden doorgehakt om zodoende in een goede samenwerking tussen Defensie en de vakbonden de krijgsmacht op te schalen naar een moderne en grootschalige krijgsmacht. De reactie van de staatssecretaris van Defensie in de Kamerbrief van 3 juli jl., waarin hij aangaf zich onverminderd in te blijven zetten op een samenwerking die, ondanks de verschillende accenten die partijen leggen, er per saldo in resulteert dat de krijgsmacht en haar mensen vooruit kunnen, is dan wat mij betreft erg kort door de bocht. Die gaat niet over het verbeteren van een relatie of een reset van de verhoudingen maar over de door Defensie gewenste uitkomst.

Gezien de beperkte ruimte en tijd om in dit positioning paper te reageren op de voorliggende Wet noopt mij tot keuzes. Ik zal mij dan ook beperken tot een aantal elementen die ik het meest voornaam acht.

Algemeen

Ik gaf al aan dat deze Wet naar mijn mening onder stoom en kokend water wordt doorgedrukt en dat de bonden daar formeel nog steeds niet bij betrokken zijn. Naar mijn mening zorgt dat ervoor dat de nodige waarborgen ontbreken.

Defensie beseft klaarblijkelijk ook dat er nog de nodige waarborgen ontbreken maar bagatelliseert dat nogal: het doel van het doordrukken van deze Wet is blijkbaar belangrijker dan het vaststellen van de nodige zekerheden en waarborgen. In die zin wijs ik onder meer op de brief van de minister van Werk en Participatie en de staatssecretaris van Defensie van 3 juli jl. over de rechtspositie van de reservist waarin werd aangegeven dat het kabinet geconcludeerd had dat huidige regelgeving rondom reservisten versnipperd is en dat deze is geschreven in een tijd waarin de rol van reservisten wezenlijk anders was dan de rol die Defensie de komende jaren aan reservisten wil toekennen. Zo kunnen reservisten indien zij verplicht in werkelijke dienst worden opgeroepen een terugval in inkomen ervaren, heeft men geen bescherming tegen nadelen van de oproep in verhouding tot de “andere werkgever” en is er nog veel te doen op het vlak van sociale zekerheid; zowel voor reservisten die een uitkering genieten als voor reservisten die na een oproep in werkelijke dienst van een uitkering afhankelijk worden. Een groot probleem is de verplichting die de reservist in bepaalde gevallen heeft om gehoor te geven aan een oproep in werkelijk dienst enerzijds en het gegeven dat de “andere werkgever” niet verplicht is om daaraan mee te werken. De stellers van de brief geven vervolgens aan dat ze dit alles gaan onderzoeken en uw Kamer voor de zomer van 2027 zal informeren over de voortgang van dit traject waarbij het de ambitie is om de bijbehorende beleidsvoornemens op 1 januari 2029 in werking te laten treden. Daarbij geeft men overigens aan dat dit zelfs een ambitieus en krap tijdspad is.

Men zou toch mogen verwachten dat wordt zeker gesteld dat alle waarborgen dienaangaande geregeld zijn vóórdat de voorliggende Wet behandeld wordt voordat men de “nieuwe bevoegdheden” die door deze Wet ontstaan gaat gebruiken? Of wil men nu echt mensen verplicht oproepen in werkelijke dienst zonder dat deze zaken geregeld zijn en de waarborgen (zoals een

ontslagverbod voor reservisten en het voorkomen van een inkomensterugval bij verplichte opkomst in werkelijke dienst) zijn vastgelegd?

In de Wet wordt de definitie gegeven van gereedstelling. Zoals het hier is omschreven betreft dat daadwerkelijk alles wat Defensie doet en zou moeten doen. Dit is dus simpelweg de primaire taak van Defensie en gaat dus niet over acute situaties. Hoewel de Wet gaat over de gereedheid van Defensie is overduidelijk de gereedstelling van Defensie bepalend, en dan is het nogal simpel: de voortzetting van de gereedstelling van Defensie is al decennialang in het geding en als dit criterium bepalend is dan is de drempel niet hoger dan de dikte van een pagina van de krant.

Deze Wet geeft vergaande bevoegdheden die nu worden gezien door de bril van de huidige geopolitieke omstandigheden. Terwijl Nederland de nasleep van de Koude Oorlog kent en het vredesdividend ging verbruiken, oftewel tot op het bot ging bezuinigen. De komende jaren wordt weer geïnvesteerd in Defensie, maar hoelang blijft dat zo? De geopolitieke ontwikkelingen veranderen met de dag en ooit komt er vast weer een moment dat men andere financiële keuzes wil maken inzake Defensie. Deze Wet is structureel van toepassing en delen kunnen structureel worden ingezet. Ook personeel van Defensie heeft recht op haar grondrechten en die kunnen hiermee gemakkelijk aan de kant worden geschoven en volgens mij schuurt dit met de Grondwet. Daarnaast zal Defensie deze nieuwe “voorwaarden” aan de individuele medewerkers moeten mededelen: de arbeidsvoorwaarden, bijvoorbeeld de voorwaarden waaronder men verplicht in werkelijke dienst kan worden geroepen worden wijzigen. Dat is niet alleen goed werkgeverschap maar ook een verplichting in het kader van de Wet transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden.

Personeel

Het belangrijkste van de Wet inzake het personeel is het wijzigen van de Wet ambtenaren Defensie (WAD). Door het toevoegen van een nieuw artikel (1b) krijgt de minister van Defensie de bevoegdheid om de WAD buiten werking te stellen indien (en voor zover naar het oordeel van Onze Minister) een goede voortgang van de gereedstelling van de krijgsmacht in het geding komt en de afwijking tijdelijk noodzakelijk geacht wordt. Aangezien de gereedstelling van Defensie al decennialang onder de maat is dan is dit feitelijk een blanco cheque. Indien deze “getekend wordt” kan men bijvoorbeeld:

- op korte termijn reservisten verplicht in werkelijke dienst oproepen;
- personeel (zowel burgerpersoneel als militairen) verplichten buiten de begrenzings van defensieregelingen betreffende werk- en rusttijden, voor zover die strenger zijn dan de Arbeidstijdenwet, te werken;
- ontslaanvragen van militairen, maar ook burgerpersoneel, af te wijzen of terug te draaien;
- dit maakt afwijkingen mogelijk van veel verschillende arbeidsrechtelijke en rechtspositionele regelingen die zien op bijvoorbeeld aanstelling en ontslag, werk- en dienstitijden, verlof en medezeggenschap en overleg met vakorganisaties van overheidspersoneel.

Defensie meent daarnaast niet alleen achteraf met bonden te kunnen overleggen over deze belangrijke effecten maar ook de Eerste en Tweede Kamer achteraf te kunnen informeren zonder dat daar een opschortend effect aan verbonden wordt. Naar mijn mening nogal mager gezien de verregaande impact die een en ander kan hebben op alle betrokken werknemers en hun omgeving. Dit brengt grote nadelen mee voor het betreffende personeel en ondermijnt de democratische legitimiteit.

Het kabinet benadrukt dat het hierbij gaat om acute, spoedeisende omstandigheden en niet om een vorm van reguliere personeelsvoorziening. Dat maakt dan ook de tijdelijkheid nogal bijzonder. Men spreekt immer over een “tijdelijke noodzakelijkheid”. Die tijdelijkheid is dan volgens Defensie beperkt tot maximaal twee jaar en een verlenging van eenmalig een jaar. Hoewel er nergens staat

dat de maatregel vervolgens niet opnieuw kan worden genomen is een periode van drie jaar naar onze mening en zeker als dat alleen zou kunnen in het geval van acute en spoedeisende omstandigheden. In de ogen van Defensie zou deze tijdelijkheid inmiddels al voortduren sinds 24-02-2022 en nog steeds voortduren. Waarom zou men bijvoorbeeld voor een acute en spoedeisende omstandigheid een reservist verplicht op kunnen roepen om in werkelijke dienst te komen en dan drie jaar lang ontslag kunnen weigeren? En als dat dan al zou kunnen, kan men dat dan weer doen op basis van een nieuwe acute spoedeisende omstandigheid?

Zoals eerder ook de Raad van State aangaf wordt met de voorgestelde uitbreiding in artikel 1b van de WAD aan de minister dezelfde afwijkingsbevoegdheid verleend die nu uitsluitend bedoeld is voor buitengewone omstandigheden. De gereedstelling betreft echter een permanent en primair proces en geen buitengewone omstandigheid, en heeft naar mijn mening niets te maken met acute, spoedeisende omstandigheden. De gereedstelling van Defensie is immers al decennialang in het geding, daar is niets acuuts aan. De drempel wordt daardoor niet alleen extreem laag, ook de verantwoording is minimaal en uitsluitend achteraf.

Slot

Zoals eerder aangegeven is de tijd en ruimte beperkt en derhalve heb ik mij in deze beperkt tot het, in mijn ogen, meest cruciale.

Mijn gevoel zegt dan ook dat het in deze gaat om een permanente noodwet met een zeer laag beslissingsniveau en zeer beperkte verantwoording. Is dat nu wat we zouden moeten willen in een parlementaire democratie?

Zoals steeds vaker is Defensie van mening dat voor alles wat men wil doen de Wet- en regelgeving te veel beperkingen oplevert. Defensie kijkt dan altijd vooral naar het zoveel mogelijk aanpassen van de Wet- en regelgeving aan de (gewenste) werkwijze van Defensie en niet naar hoe men zich aan Wet- en regelgeving kan houden. Naar mijn mening is dat in deze nogal veel wat men wil wijzigen voor een beperkte hoeveelheid extra stappen. De gevolgen daarvan kunnen voor individuen echter vergaande gevolgen hebben en in die zin acht ik de balans tussen wensen van Defensie en de risico's voor het individu volledig uit balans. Alle voordelen zijn voor Defensie en alle risico's en nadelen liggen bij de werknemers (en de "andere" werkgevers).

Resultaat is dan wellicht dat Defensie voor een korte (?) periode de organisatie kwantitatief kan vullen, maar daardoor met de beroepsbevolking in Nederland geen duurzame relatie aangaat. Potentiële kandidaten zullen zich op die wijze wellicht minder snel aanmelden als militair, burger of reservist terwijl het wellicht ook een negatief effect zou kunnen hebben op het zittende personeel.

Het is naar mijn mening evident dat veel van de doelen die Defensie wil bereiken al op basis van andere Wet- en regelgeving mogelijk is, maar blijkbaar acht defensie de route daar naartoe te ingewikkeld of wil men niet afhankelijk zijn van de "hoger liggende" bevoegdheid om daartoe te besluiten. Daarnaast is het voor mij duidelijk dat Defensie ook na invoering van deze Wet zo min mogelijk invloed wil van de medezeggenschap, de vakbonden, maar ook uw Kamer.

Met vriendelijke groet,

J.A. Kropf
Voorzitter ACOM